SAMEN BOUWEN AAN EEN HOOPVOLLE EN LEVENDE KERK

Actualiserende notitie bij "Samen bouwen in vertrouwen".

bisdom van
's-Hertogenbosch

bisdom van
's-Hertogenbosch

“Maar zoekt eerst het Koninkrijk en zijn gerechtigheid.” (Mattheüs 6,3)

bisdom van
's-Hertogenbosch

WOORD VOORAF

Op de drempel van het derde millennium
schreef paus Johannes Paulus II dat het Tweede Vaticaans Concilie
een betrouwbaar kompas is voor de Kerk van de 21e eeuw.
Dat is een waardevol en vooral bemoedigend woord.
Het christendom, en meer in het bijzonder de katholieke Kerk,
maakt in West-Europa immers een crisis door.

Tomáš Halík, schetst op een profetische wijze de toekomst van de Kerk.
Hij stelt met paus Franciscus dat we niet leven in een tijdperk van verandering,
maar dat we de verandering van een tijdperk beleven.
Dit maakt velen onzeker, zo zeggen beiden, maar mag ons niet verlammen.
We mogen en kunnen immers vertrouwen op de heilige Geest.
Bovendien hebben we het evangelie als richtingwijzer
dat ons de weg wijst in dit derde millennium voor Kerk en wereld.

In 2021 nodigde paus Franciscus allen die gedoopt zijn uit
deel te nemen aan een wereldwijd proces
'Voor een synodale Kerk: gemeenschap-deelname-zending'.
Als bisdom van 's-Hertogenbosch namen we actief deel;
wat resulteerde in het rapport 'Hoopvol luisterend naar Gods Geest' (2021).

Sociologen zeggen dat de westerse Kerk kleiner zal worden
en aan maatschappelijk prestige verder zal inboeten.
Dat impliceert echter niet dat nieuwe vruchtbaarheid en innerlijke kracht onmogelijk zijn.
De Kerk in Nederland van de nabije toekomst
zal er een zijn van gemeenschappen van gelovigen,
waar het geloof in de drie-ene God en het gebed in het centrum staan,
rondom het sacramentele leven van de Kerk.
In de Bergrede vraagt Christus ons het Koninkrijk en zijn gerechtigheid te zoeken.
Die wens van de Heer mag voor ons het gelovige punt aan de horizon zijn.
Vandaaruit kan een beweging ontstaan die bijdraagt
aan een nieuwe en nog onbekende gestalte van de Kerk.

Bezield door een missionaire Geest

Recent verwoordde paus Leo XIV het als volgt:
In onze huidige context is het “niet gemakkelijk om het evangelie te verkondigen
en van de waarheid ervan te getuigen […].
Een gebrek aan geloof gaat vaak tragisch gepaard
met het verlies van betekenis in het leven,
de verwaarlozing van barmhartigheid,
ontstellende schendingen van de menselijke waardigheid,
de crisis van het gezin.

Dit is de wereld die ons is toevertrouwd,
een wereld waarin we, zoals paus Franciscus ons zo vaak heeft geleerd,
geroepen zijn om te getuigen van ons vreugdevolle geloof in Jezus de Verlosser.”

Tijdens de Mis bij het begin van zijn pontificaat
sprak hij daarbij zijn missie uit voor de Kerk:
“Ik zou willen dat ons eerste grote verlangen een verenigde Kerk is,
een teken van eenheid en gemeenschap,
dat een zuurdesem wordt voor een verzoende wereld […]

In onze tijd zien we nog steeds te veel verdeeldheid,
te veel verwondingen veroorzaakt door haat, geweld, vooroordelen,
de angst voor verschillen en een economisch paradigma
dat de hulpbronnen van de aarde uitbuit
en de armsten marginaliseert.
Wij van onze kant willen een kleine zuurdesem zijn van eenheid,
gemeenschap en broederschap in de wereld.
Wij willen met nederigheid en vreugde tegen de wereld zeggen:
Kijk naar Christus! Kom dichter bij Hem!

Dit is de missionaire geest die ons moet bezielen:
ons niet opsluiten in onze kleine groepen,
noch ons superieur voelen aan de wereld.”

Zo verwijst paus Leo naar het Tweede Vaticaanse Concilie waar
in de dogmatische constitutie Lumen Gentium over de Kerk gesproken wordt over deze Geest:
“De Geest woont in de Kerk en in de harten van de gelovigen als in een tempel. […]
De Kerk, die Hij tot de volle waarheid brengt
en die Hij één maakt in gemeenschap en bediening,
verrijkt en leidt Hij door allerlei hiërarchische en charismatische gaven
en siert Hij met zijn vruchten.” (Lumen Gentium 4)

Het bisdom van ’s-Hertogenbosch wil de oproep van paus Leo,
om dichter bij Christus te komen, centraal stellen.
Het gaat ons om een netwerk van grotere en kleinere gemeenschappen
waar we ons allereerst richten op de ontmoeting met de Heer.
Met een ontmoeting is het christendom immers begonnen.
Jezus roept de eerste leerlingen en vraagt hen
om bij Hem te blijven.
Het was door die ontmoeting en uitnodiging
dat mensen met Hem op weg gingen.
Zo’n ontmoeting met Christus gunnen wij ook mensen van deze tijd.
Zo kunnen wij, bijzonder geïnspireerd door Sint Jan de evangelist
als de patroon van ons bisdom,
samen Gods gemeenschap vormen,
waar de kans tot een ontmoeting met de Heer wordt geboden.
Een huis waar we met anderen thuis mogen zijn.

BEWEGING VAN CHRISTELIJKE HOOP

Het wereldchristendom omvat ongeveer 2,5 miljard mensen,
waarvan 1400 miljoen rooms-katholieken.
Een immense gemeenschap van mensen die bij Christus oriëntatie voor hun leven vinden.
Ik wil de stelling verdedigen dat het christendom in onze wereld
nog nooit zo vitaal is geweest als op dit moment.

Als het gaat om de Kerk in het westen en ook in Nederland,
lopen wij katholieken echter niet met ons hoofd in de wolken.
Wij weten immers van krimp die al minstens zestig jaar in ons land zichtbaar is.
Maar ons past geen cynisme.
Wij mogen samen met de profeten in het Oude Testament dromen blijven dromen.

Wij zijn immers mensen van hoop.
Christelijke hoop is wat anders dan optimisme.
Optimisme is een karaktertrek die de ene mens meer heeft dan de andere.
Neen, christelijke hoop heeft uiteindelijk met God van doen.
Christelijke hoop is een hoop tegen de wanhoop in.

Jezus vraagt in het evangelie dat wij Gods Koninkrijk moeten zoeken en zijn gerechtigheid.
Zoeken naar sporen waar Gods heerschappij doorbreekt.
Wij allen zijn instrumenten in Gods hand
om tekenen van die goddelijke heerschappij op te richten.
Met gelovige ogen zien wij, binnen én buiten de Kerk,
overal tekens van Gods heerschappij.

Gods Geest werkt immers actueel in de gehele wereld.
In jonge mensen die de weg naar Christus vinden,
in echtparen die intens van elkaar houden
en hun kinderen veiligheid en geborgenheid bieden.
In parochies waar iedere zondag op een feestelijke wijze God wordt aanbeden
en het geloof wordt gevierd,
met als bron en hoogtepunt van kerkelijk leven de Eucharistie.
In geloofsgemeenschappen waar de Bijbel opengaat
en mensen Christus beter leren kennen.
In mensen die zich actief inzetten voor voedsel- en kledingbanken
en andere vormen van diaconie.
In gelovigen die zich inzetten voor het behoud van Gods schepping.

De Kerk van morgen

Om als Kerk van ’s-Hertogenbosch, vanuit de boodschap van christelijke hoop,
voor de mensen zichtbaar te worden als een huis van God
en een thuis, zal er wel wat moeten gebeuren.
We hebben als Kerk de opdracht,
blijmoedig het evangelie te blijven verkondigen
en concreet handen en voeten te geven.
Dit, ondanks, zoals ik bij mijn komst in ’s-Hertogenbosch schreef
in de nota ‘Samen Bouwen in vertrouwen’(2016),
dat we een kwetsbare Kerk zijn geworden.

Als we realistisch kijken zien we ook nu een krimpende en kwetsbare Kerk.
We zien minder kinderen, gezinnen en gelovigen,
een afname van ambtsdragers en vrijwilligers,
een daling in de financiën en sluiting van kerkgebouwen,
een afname van roeping tot het priesterschap, diaconaat en religieuze leven.
Maar niet alleen kwantitatief, ook kwalitatief zien we de kwetsbaarheid:
een kwijnend godsbesef, woordeloosheid rond geloof,
binnenkerkelijke schandalen,
verarming van pastoraat met name op het gebied van diaconie en catechese,
meer consolideren dan missioneren.

Krimp vormt echter geen noodlot.
In deze nota spreek ik mijn voornemen uit
om een beweging van herbronning in te zetten.
Ik doe daarbij een appèl op u,
pastorale teams, parochiebesturen,
religieuzen en alle andere gelovigen,
om daaraan mee te werken.
Ik heb het gelovig vertrouwen dat dit mogelijk is,
als we allemaal de verantwoordelijkheid van ons doopsel serieus nemen
en prioriteit geven aan een missionair pastoraat.

Enkele jaren geleden, initieerde ik het familiepastoraat.
Het is immers in de gezinnen waar de eerste kans
tot ontmoeting met de Heer wordt geboden en zijn roep kan worden gehoord.
In het gezin kan het luisteren en kijken van kleins af aan worden geleerd.

Na tien jaar, een wereldwijde synode verder,
belast met uiteenlopende problemen in de parochies en zorgen om ons seminarie,
bezocht ik in 2024 en begin 2025 met de andere stafleden
per dekenaat opnieuw onze parochies.
We hebben meermaals zorgen gehoord.
Wij hoorden echter ook over hoopvolle ontwikkelingen,
vooral zichtbaar in de steden,
zoals over groeiende aantallen jonge mensen die vragen om de sacramenten
en zich willen aansluiten bij onze Kerk
en over nieuwe pastorale activiteiten.

Er werd ook herhaaldelijk aan ons de vraag gesteld
om een duidelijk perspectief te geven voor de toekomst
en een helder plan voor het samen bouwen aan de Kerk van morgen.
Veel wordt nu neergelegd bij pastorale teams en parochiebesturen,
die niet zelden door deze verantwoordelijkheid overvraagd worden.
Veel aandacht van ‘het bisdom’, zowel de staf als de medewerkers,
gaat uit naar het oplossen van problemen en conflicten
die (soms) voorkomen hadden kunnen worden.

Om daarin verandering te brengen
maar ook om antwoord te geven op de vragen en verwachtingen vanuit het pastorale veld
zijn beleidslijnen geformuleerd.
Tijdens de dekenale bezoeken is goed geluisterd
om te horen of deze beleidslijnen aansluiten,
of ze voldoende houvast bieden dan wel sturend genoeg zijn
om verder te kunnen met het ‘Samen bouwen in vertrouwen’ (2016).

De realiteit van zowel een krimpende als kwetsbare Kerk
die zich in parochies aftekent
dwingt ons allemaal tot het maken van keuzes
om de inzet, de ondersteuning, de menskracht zo verstandig mogelijk in te zetten.

Tien (voorlopige) beleidslijnen willen we in deze nota met u delen.
Ze beogen, volgens het beginsel van subsidiariteit
en onder verantwoordelijkheid van mij als bisschop van ’s-Hertogenbosch,
een duidelijk toekomstperspectief en plan van aanpak te bieden.
In alle kwetsbaarheid van vandaag
zijn wij allen geroepen om te werken aan een hoopvolle en levende geloofsgemeenschap.
Daarbij zal steeds het ‘gesprek in de Geest’ gevoerd worden,
daar de Heilige Geest verbinding schept en inzicht brengt.

EEN HOOPVOLLE EN LEVENDE KERK VAN BISDOM 'S-HERTOGENBOSCH

Voordat we de beleidslijnen delen,
wil ik eerst een beeld schetsen van
wat wij verstaan onder een hoopvolle en levende Kerk.

Een hoopvolle en levende Kerk
bestaat uit een netwerk van geloofsgemeenschappen
waar de gelovigen de navolging van Christus gestalte geven.
Om deze gemeenschap op te bouwen zijn diverse elementen nodig,
die met elkaar verbonden zijn
en gedragen worden door de gemeenschap van gedoopten:
Een gemeenschap van mensen met een biddende relatie met de Heer en met elkaar.
Een Kerk waar gevierd, geleerd en gediend wordt.
Mensen worden daar geestelijk gevoed door een goed verzorgde Eucharistie
of een andere liturgische viering.
Maar ook is er een aanbod van goede catechese.
Belangrijk is natuurlijk ook de christelijke praktijk.
Mooie woorden kunnen ons raken maar goede daden des te meer.
Een hoopvolle en levende Kerk bestaat uit mensen met verschillende geloofsaccenten.
In een dergelijke Kerk vindt een grote verscheidenheid aan gelovigen een thuis.
Ieders groei als christen krijgt een kans en wordt gestimuleerd.
Een hoopvolle en levende Kerk sluit zich niet op in eigen kring,
maar wil ook van betekenis zijn voor dorp of stad, voor land en wereld.
Moderne media kunnen daarbij een belangrijke rol spelen.
Een dergelijke Kerk zal ook nieuwe mensen bereiken
die gefascineerd zijn door de onderlinge liefde en dienstbaarheid.
Een hoopvolle en levende Kerk zoekt de dialoog met andere christenen,
andersgelovigen en alle mensen van goede wil.

Tijdens de dekenale bezoeken hebben we gehoord over plaatsen
waar helaas onvoldoende kracht is om te groeien naar een vernieuwd geloofsleven.
Wij noemen geen namen en getallen
maar ieder pastoraal team en parochiebestuur weet op welke broze gemeenschappen ik doel.
Het zijn geloofsgemeenschappen die wij primair moeten onderhouden
maar die helaas op korte of langere termijn geen toekomst hebben.

Gelukkig zijn er binnen ons bisdom ook talrijke gemeenschappen
waar het belang van vernieuwd katholiek leven wel wordt gevoeld.
Met de woorden van mijn voorganger bisschop Hurkmans
kunnen wij dan spreken van "plekken van hoop".
Vanuit deze realiteit wil ik bouwen aan een levend netwerk
van kleinere en grotere geloofsgemeenschappen binnen ons diocees,
met een concentratie van hoopvolle activiteiten,
en met hopelijk een uitstraling naar de hele parochie of zelfs buurtparochies
en daarmee spreken over "gemeenschappen van hoop".

Binnen de parochies is het familiepastoraat bijna altijd al geconcentreerd
in een van de grotere geloofsgemeenschappen.
Jonge gezinnen en jongeren zijn meestal meer mobiel dan oudere gelovigen
en zijn bereid te reizen.
Catechetische en diaconale activiteiten zullen binnen de parochies
ook in een grotere gemeenschap worden geconcentreerd.

BELEIDSLIJNEN PAROCHIES

Vanaf het begin van de Kerk was er altijd een spanning tussen droom en daad,
tussen ideaal en werkelijkheid.
Maar vanuit ons doopsel en onder leiding van de heilige Geest
blijven wij als pelgrims van hoop onderweg.
Dat zal niet altijd even gemakkelijk gaan.

Bouwen aan de gemeenschappen van hoop,
betekent ook dat er keuzes gemaakt moeten gaan worden.
Keuzes waarmee we willen bouwen aan een hoopvolle en levende Kerk.
Keuzes die soms ongemakkelijk zullen voelen en wellicht ook verzet oproepen.

Ik heb echter het gelovig vertrouwen dat we deze beweging samen kunnen maken
zolang we ons aan Christus vasthouden.
Juist in deze beweging wil ik investeren;
zal ik ondersteuning bieden, beleidskeuzes maken
en concrete besluiten nemen waar deze gevraagd worden.
Door voor ogen te houden waarheen we op weg zijn
en door steeds opnieuw met elkaar het ‘gesprek in de Geest’ te voeren,
kunnen we waarmaken waartoe we allen vanuit ons doopsel geroepen zijn.

Voor het stimuleren en begeleiden van dit groeiproces, de beweging van christelijke hoop,
zijn er (voorlopig) 10 beleidslijnen voor parochies en de bisdomorganisatie.

1. Meer samenwerken binnen en tussen de dekenaten

De huidige ruim 60 parochies zijn het primaire vertrekpunt.
Een nieuwe fusieronde is op dit moment niet aan de orde.
Sociologen zien de krimp van de Kerk in Nederland voorlopig niet stoppen.
Dat impliceert dat nog meer kerkgebouwen aan de eredienst zullen worden onttrokken.
In overleg met besturen, pastores en de bisdomorganisatie
zullen hierin keuzes gemaakt moeten worden voor de lange termijn.
En tegelijk gaan wij werken aan een beweging van hoop
en bouwen aan levende geloofsgemeenschappen,
vanuit de evangelische en missionaire opdracht die wij met ons meedragen,
opdat de volheid van het kerkelijk leven in de nabijheid aanwezig blijft.

Allereerst wil ik de samenwerking van parochies binnen de dekenaten bevorderen.
Ontdekken waar krachten en zwakheden zijn,
om te bezien waar parochies in een dekenaat elkaar kunnen ondersteunen en samenwerken.
De parochiemonitor zal hierbij een analyse instrument zijn om dit mee te ontdekken.
Hiervoor zal ik een eerste pilot aanwijzen om ervaringen op te doen.

Op langere termijn beoog ik als bisschop versterking van de samenwerking tussen dekenaten,
om initiatieven en overleg op een groter niveau mogelijk te maken.
De twaalf huidige dekenaten zullen in zgn. samenwerkingsverbanden
intensiever hun krachten gaan bundelen.
Met de dekens zal binnen samenwerkingsverbanden gekeken gaan worden
waar ieders inzet nodig en mogelijk is.

Met het voorgaande zetten we als bisdom in op:

a) implementatie van eerdere fusies,
d.w.z. dat de parochies niet blijven hangen rond alleen hun eigen toren.
Dit vraagt medewerking van allen: pastorale teams, besturen,
vrijwilligers en alle andere gelovigen.

b) aansturing hiervan zal zoveel mogelijk
op dekenaal niveau (door bisdom en deken) plaatsvinden;

c) versterken van de samenwerking binnen de dekenale samenwerkingsverbanden.

d) bestuurlijke en pastorale ondersteuning van dit proces
ten behoeve van een hoopvolle en levende Kerk.

Ten behoeve van deze inzet zal ik ondersteuning aanstellen voor de dekens
om deze versteviging van samenwerking handen en voeten te geven.
Deze ondersteuning zal op regionaal, dan wel diocesaan niveau gebeuren.
Hiervoor wil ik per samenwerkingsverband 0,5 FTE beschikbaar stellen,
voor een periode van vooralsnog drie tot vijf jaar.
Met de inzet die ik pleeg als bisschop, samen met mijn directe medewerkers,
zullen we dit perspectief en deze beleidsmatige aansturing steeds voor ogen houden.

2. Meer bestuurskracht voor parochiebesturen door verdere diocesane ondersteuning

Tijdens de dekenale bezoeken hebben we gehoord en geconstateerd
dat de parochies zowel bestuurlijk als pastoraal
steeds meer met problemen op diverse vlakken te kampen hebben.
Daarom willen we als bisdom de parochies pastoraal zo sterk mogelijk maken
door hen enerzijds op lokaal niveau, d.w.z. ter plaatse,
te ondersteunen met gerichte scholing
en hen anderzijds waar nodig te ontlasten
door taken op bestuurlijk, financieel en administratief vlak taken
(tijdelijk) door het bisdom over te (laten) nemen.

In het afgelopen jaar is reeds op het bisdomkantoor extra menskracht aangetrokken
om parochies bij te staan in de financiële administratie.
Naar aanleiding van de dekenale bezoeken zijn in enkele dekenaten
ontmoetingen tussen bestuurders opgestart.
Op bisdomniveau hebben hiertoe in het afgelopen werkjaar
al de eerste activiteiten plaatsgevonden,
zoals een 'scholingstraject voor toekomstige pastoors'
en avonden voor nieuwe parochiebestuurders.
Deze activiteiten zullen verder structureel uitgebouwd worden.

3. Benoemingen mede in het perspectief van pastorale samenwerking

Ik zie als bisschop de groeiende werkdruk van m.n. de ambtsdragers.
Met het oog op versterking van de dekenaten, optrekkend in samenwerkingsverbanden,
en vanwege de verdere afname van het aantal pastorale beroepskrachten,
moet zorgvuldig gekeken worden naar de inzet, scholing en begeleiding
van de beschikbare krachten ('loopbaanbegeleiding' of 'persoonlijk ontwikkelingsplan')
en de samenstelling van de teams.
Mijn bijzondere aandacht gaat derhalve uit naar een beheersbare werkdruk,
opdat het herderschap van de gewijde bedienaren voldoende ruimte blijft houden
en hij midden in de gemeenschap kan staan.
Bij iedere nieuwe benoeming
gaan we het proces van teamvorming structureel (meer of minder intensief) begeleiden
en waar nodig zal voortgezette scholing worden gevraagd.
Waar geen sprake van een team is,
omdat er alleen een pastoor is,
zal gekeken worden of het raadzaam is om tot een team te komen.

4. Dekens en hun zorgtaak

In de samenwerkingsverbanden gaat de deken,
zoals reeds geformuleerd in 'Samen bouwen in vertrouwen' (2016),
een belangrijkere positie innemen.
De deken is degene die zorgt voor geestelijke bijstand
van de werkers in het pastoraat en hun samenwerking bevordert (vgl. CIC 555).
Hij draagt actief zorg voor deze taak.
Bij problemen in het dekenaat kijken we
of allereerst de deken hier de eerst aanspreekbare in kan zijn om te zoeken naar een oplossing.
Aanpak van de problemen gebeurt, indien nodig, in samenwerking met andere deken(s),
in collegialiteit van het dekenberaad,
met mij en mijn medewerkers.
Het bisdom voorziet in vorming, teambuilding en personele ondersteuning van de dekens
om hen te versterken in hun positie en taak.

5. Meer pastorale kracht voor de pastorale teams
door bundeling van pastorale inzet binnen het dekenaat

Parochies blijven pastoraal een eigen verantwoordelijkheid houden.
Het bisdom initieert,
d.w.z. dat ze op tweedelijnsniveau de activiteiten van de parochie ondersteunt.
Op deze inzet wordt 'het bisdom' met haar medewerkers verder (her)ingericht
(zie ook: beleidslijnen bisdomorganisatie).
Waar de parochie pastoraal gezien hulp nodig heeft
wordt gezocht naar ondersteuning vanuit de regio.
Zo wordt gewerkt aan onderlinge samenwerking.

Met deze vijf beleidslijnen beogen we in de steden en dorpen van ons bisdom
te bouwen aan zoveel mogelijk geloofsgemeenschappen
waar kans tot ontmoeting met de Heer wordt geboden,
waar – zoals boven is gezegd – de richting wordt gewezen
en waar het luisteren en kijken geleerd kan worden;
gemeenschappen waar de uitnodiging van Jezus 'Kom mee en je zult zien' (Joh. 1,39)
gehoord wordt en beantwoord kan worden.
We sluiten aan en gaan met Hem mee op weg!

BELEIDSLIJNEN BISDOMORGANISATIE

Om de groei van een krimpende en kwetsbare Kerk
naar een hoopvolle en meer levende Kerk
zo kundig en adequaat mogelijk te ondersteunen en te begeleiden,
zowel op pastoraal als bestuurlijk vlak,
zijn de volgende vijf beleidslijnen geformuleerd.
Deze betreffen de bisdomorganisatie,
zowel de medewerkers als de activiteiten.

6. Werken met perspectief binnen aangegeven kader

Voor bisdommedewerkers zijn er vooralsnog geen (grote) positionele veranderingen:
wie direct in en met de parochies werkt, blijft dit doen.
Wie meer vanuit kantoor ondersteunend werkt naar de parochies, blijft dit ook doen.
Het is echter wel noodzakelijk om de diverse werkzaamheden en activiteiten te evalueren.
Hoe dragen zij bij aan hoopvolle en levende geloofsgemeenschappen?
Waar is verbetering te realiseren?
Maar anderzijds moet ook kritisch gekeken worden
waar is inzet niet mogelijk of zonder perspectief.
Zoals men in parochies voortgaat met bouwen,
maar nu met perspectief en kader zoals hierboven beschreven,
zal ook het bisdompersoneel hierop gestuurd worden.
Er zullen keuzes gemaakt worden in wat prioriteit heeft en waar welke inzet gewenst is.

7. Verder groeien in synodaal werken

Van bisdompersoneel in alle geledingen wordt gevraagd
verder te gaan met het inoefenen van een synodale manier van met elkaar om gaan.
Het betreft leefstijl (houding en gedrag) en werkhouding (inzet en communicatie).
Dit is afgelopen jaren verkend.
Wij zullen daar als bisdom verder aan blijven werken.
De komende tijd worden daar ‘bouwstenen’ voor aangereikt.

8. Aanreiken van (ver)nieuw(d) diocesaan aanbod

Het bisdom zal parochies gericht gaan ondersteunen,
afgestemd op de bovenvermelde beweging en beleidslijnen voor parochies.
Er zullen ‘projecten’ worden gestart om de parochies
(naast wat al door de bisdommedewerkers gebeurt)
verder te ondersteunen.
De vijf aanbevelingen uit het diocesaan synoderapport
‘Hoopvol luisterend naar Gods Geest’
zullen middels deze projecten concreet hun uitwerking krijgen.
Het gaat dan om:
1) bevorder het gemeenschapsgevoel
2) extra focus op jongeren en vernieuwingen
3) hervorm de leiderschapscultuur
4) investeer in meer vorming en catechese
5) treedt meer naar buiten (gebruik van sociale media).

Dit diocesane aanbod krijgt vorm door bisdommedewerkers,
maar mogelijk ook door deskundigen van buiten
en telkens opnieuw na afstemming met ‘de werkers in het veld’,
zowel pastoraal als bestuurlijk.

9. Het Huis van het bisdom

Het Sint Janscentrum aan de Papenhulst
is primair de plaats waar priesters en diakens worden gevormd
en waar het roepingenpastoraat vorm krijgt.
Tevens vinden daar tal van activiteiten plaats
op het vlak van ontmoeting, vorming en scholing.
De laatste jaren wordt het Sint Janscentrum steeds meer het Huis van het bisdom.
Een plek waar gelovigen vanuit het bisdom samenkomen
om ons doel als Kerk van ’s-Hertogenbosch te realiseren.
Wij zijn dankbaar voor de ligging van het Sint Janscentrum,
dicht bij de Sint Jan, als bisschopskerk en tegelijk,
als een symbool van het katholicisme,
het eeuwenoude centrum van ons bisdom.

Afgelopen jaar heb ik ook de staf van het seminarie gevraagd
na te denken over toekomstig van het Sint Janscentrum als bisdomhuis.
Uit de verslaglegging zullen op de volgende drie terreinen
'projecten' en (jaar)programma's worden ontwikkeld:

1) ontmoeting voor allen binnen het bisdom van 's-Hertogenbosch.
2) vorming voor de gedoopten, bijzonder de vrijwilligers
   die zich (gaan) inzetten voor missionaire activiteiten.
3) opleiding voor het pastorale kader (priesters, diakens, pastoraal werkers en
   catechisten).

Er wordt daarnaast ingezet op innovatie van het roepingenpastoraat
om van daaruit verder na te denken over toeleiding naar het wijdingsambt.
Daarbij zal het steeds meer gaan om maatwerk.
Er komt scholingsaanbod gericht
op specifieke taken en verantwoordelijkheden voor het pastoraal kader,
voortvloeiend uit bovenstaande beleidslijnen ten behoeve van de vitaliteit.
De samenwerking tussen het Sint Janscentrum en het bisdomkantoor is geïntensiveerd,
om zo optimaal mogelijk de beschikbaar menskracht in te zetten.

Met het huis van bisdom komt ook de afweging
in beeld of het voor de toekomst haalbaar blijft
om het bisdomkantoor gevestigd te houden aan de Parade.
Komende jaren zal bekeken wat de (on)mogelijkheden voor de toekomst zijn,
op welke wijze krachten en inzet gebundeld kunnen worden, ook in de huisvesting.

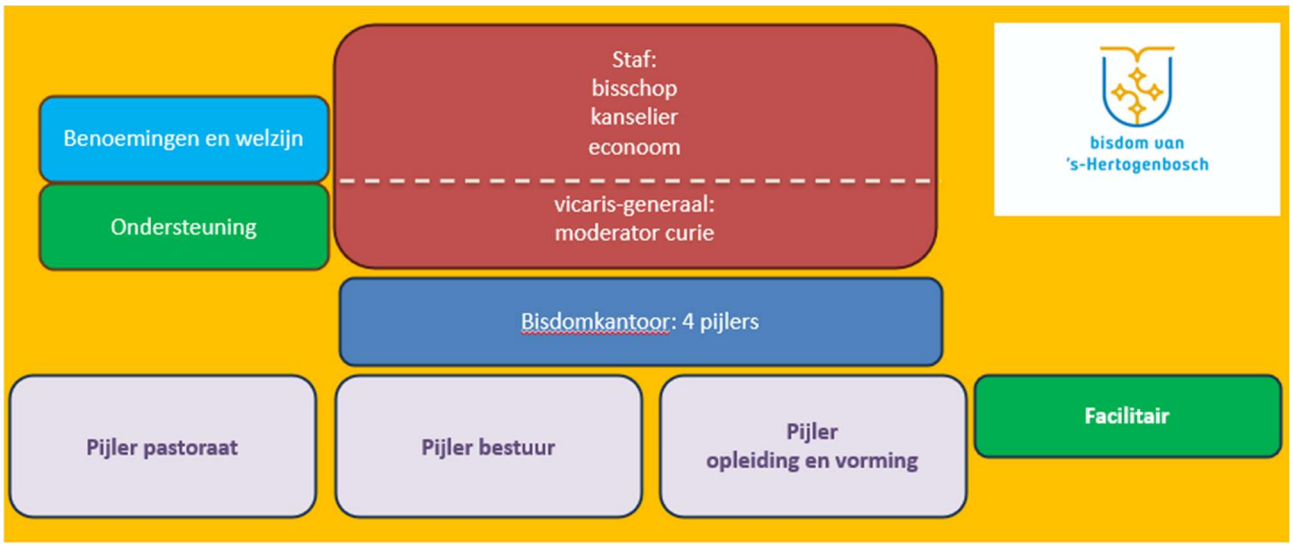
10. Gezamenlijke uitvoering

Ik heb mijn vicaris-generaal gevraagd om,
onder mijn verantwoordelijkheid en in voortdurend overleg,
met de medewerkers van het bisdom,
uitvoering te geven aan het beleid
dat ik als bisschop met mijn staf – na velen te hebben gehoord – heb bepaald
en sturing te geven aan het proces dat hierboven is geformuleerd
om zorg te dragen voor allen.

De vicaris-generaal zorgt voor overleg en afstemming met mij als bisschop
en de andere leden van de staf van het bisdom.

Hiervoor zal het bisdomhuis waar nog nodig ingericht worden naar drie pijlers:

- bestuurlijk: juridisch, administratief, economaat, bouwzaken en kerkelijke kunst
- pastoraal: Jeugd en Jongeren, families, ouderen, missie, diaconie, catechese
- opleiding en vorming: voortgezette en permanente vorming voor medewerkers in het pastoraat.

De pijlers worden ondersteund door
secretariaat, communicatie, archief en huishoudelijke dienstverlening.

Voor de uitvoering van dit proces zal er gebruik gemaakt worden
van de reeds genoemde parochiemonitor om de situatie in de parochies te bepalen
en te laten zien waar de keuzes opgemaakt worden.

Om de vicaris-generaal hiervoor voldoende tijd en ruimte te geven,
zal ik voorzien in voldoende ondersteuning om het beleid tot uitvoering te brengen.

Als bisschop zal ik nauw betrokken blijven bij de keuzes die gemaakt worden
en waar nodig deze bevestigen.

PRAKTISCHE UITVOERING

De conceptnotitie is in de afgelopen periode
besproken in de gremia van het bisdom:
kapittel, priesterraad, dekensvergadering,
Raad voor Economische aangelegenheden en de lekenraad.
Opmerkingen en aanvullingen zijn in deze laatste versie van de notitie verwerkt.

Met het oog op de toekomst,
is met de dekens nagedacht over de indeling van de dekenaten.
Er is gekeken vanuit de huidige parochie-indeling
op welke grote plaatsen de parochies zijn gericht.
Hierbij is voor de toekomst uitgegaan van vijf samenwerkingsverbanden
binnen de twaalf dekenaten
rondom de steden Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch, Nijmegen en Tilburg.

In de toekomst zullen deze samenwerkingsverbanden er als volgt uit gaan zien:

1. Samenwerkingsverband Eindhoven:

Parochie Petrus' Stoel – Eindhoven, parochie St. Joris – Eindhoven, parochie H. Kruis – Nuenen, parochie H. Willibrord – Valkenswaard, parochie H. Bernardus van Clairvaux – Bergeijk, parochie Sint Willibrordus – Eersel, parochie HH. Apostelen Petrus en Paulus – Bladel, parochie Sint Odulphus van Brabant – Oirschot, parochie H. Oda – Sint Oedenrode, parochie Christus Koning - Veldhoven.

2. Samenwerkingsverband Helmond

Parochie H. Franciscus – Asten, Gemert, parochie H. Willibrord – Deurne, parochie H. Damiaan de Veuster – Helmond, parochie H. Lambertus – Helmond, parochie H. Eustachius van Lieshout – Beek en Donk, parochie H. Willibrordus – Gemert, parochie H. Cornelius – Budel, parochie H. Nicasius – Geldrop.

3. Samenwerkingsverband 's-Hertogenbosch

Parochie H. Johannes evangelist, 's-Hertogenbosch, parochie H. Maria – Rosmalen, parochie H. Edith Stein – Vught, parochie H. Franciscus – Velddriel, parochie H. Augustinus – Vlijmen, parochie H. Lambertus – 's-Hertogenbosch, parochie H. Antonius Abt – 's-Hertogenbosch, parochie Sint Petrus – Uden, parochie De Goede Herder – Heesch, parochie H. Johannes de Doper – Schaijk, parochie Titus Brandsma – Oss, parochie Heilige Willibrordus – Oss, parochie H. Nicolaas – Lith, parochie H. Remigius – Lith, parochie H. Michaël – Schijndel, parochie H. Augustinus – Berlicum, parochie H. Franciscus – Veghel.

4. Samenwerkingsverband Nijmegen

Parochie Onze Lieve Vrouwe parochie – Boxmeer, parochie H. Martinus – Cuijk, parochie De Goede Herder – Mill, parochie H. Elisabeth – Grave, parochie Maria, Moeder van de kerk – Sint Anthonis,
West Maas en Waal, parochie H. Franciscus en Clara – Druten, parochie De Twaalf apostelen – Wijchen, parochie H. Joannes XXIII – Beuningen, parochie Sint Christoffel – Dreumel, parochie H. Stefanus – Nijmegen, parochie H. Drie-Eenheid – Nijmegen, parochie HH. Cosmas en Damianus – Groesbeek, Parochie Maria ten Hemelopneming – Millingen aan de Rijn.

5. Samenwerkingsverband Tilburg

Parochie De Goede Herder – Tilburg, parochie Zalige Peerke Donders – Tilburg, parochie O.L. Vrouw Onbevlekt Ontvangen – Tilburg, parochie Emmaus – Tilburg, parochie H. Paus Johannes XXIII, Berkel-Enschot, parochie Sint Clemens – Reusel, parochie H. Norbertus – Diessen, H. Hart parochie Boxtel, parochie Sint Jozef Oisterwijk, parochie H. Willibrord – Loon op Zand, parochie Wonderbare Moeder – Drunen, parochie Sint Jan de Doper – Waalwijk.

Daar waar nodig zullen in de toekomst,
om de samenwerkingsverbanden vorm te geven,
door de bisschop grenscorrecties in de dekenaten worden gemaakt.

Najaar 2026 zal een eerste pilot worden gestart
in het samenwerkingsverband Helmond
na overleg tussen het bisdom en deken Seidel.
Met de eerste ervaringen die in het samenwerkingsverband Helmond zijn opgedaan
zal in 2027 een tweede pilot starten.
Het verloop van de processen zal in goed overleg met de dekens geschieden.

BESLUIT

Voor de implementatie van deze actualiserende nota voor een hoopvolle en levende Kerk,
behorend bij de nota ‘Samen bouwen in vertrouwen’ (2016),
willen we 5 jaar uittrekken, van najaar 2026 tot najaar 2030,
om het daarna te evalueren en opnieuw koers te bepalen
c.q. met (her)nieuw(d) beleid te komen.
Zoals de ontwikkeling van dit plan door gesprek,
luisteren en onderscheiding tot stand is gekomen,
wil ik ook de implementatie op deze wijze gestalte geven.
We moeten als gelovigen samen, in de kracht van Gods Geest
en onder de liefdevolle bescherming van de Zoete Moeder,
ons inzetten voor de opbouw van ons Bossche bisdom.

Ik nodig speciaal mijn naaste medewerkers
– de priesters en diakens en allen die met een zending binnen ons bisdom werken –
uit om loyaal met mij op te trekken.
Hoewel we als Kerk kwetsbaar zijn, zijn we niet zonder hoop.
Juist na het Heilig jaar 2025 waarin we gesterkt werden
in de hoop die de Vader ons in Christus geeft,
kijken we met vertrouwen naar de toekomst.
Het jubeljaar “Pelgrims van Hoop” heeft ons opgeroepen
om de deugd van hoop in onszelf en in onze gemeenschappen te blijven voeden,
met Gods Koninkrijk en zijn gerechtigheid als gelovig punt aan de horizon.

’s-Hertogenbosch, september 2026

Mgr. Dr. Gerard de Korte
bisschop van ’s-Hertogenbosch